Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR* in *Unicode* project, http://www.unicode.org/udhr.

MCT ALAW UYS CCY BYBBAN ADMACT ALAM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pomona syaa se pswse kiman wala ssindaa ne pikena wazay poyo koyo, ditisaa dodo se peede sjade yoo ti-yoo weo, tooyonum ne laheziye paliyna;

Đιnaa se εyʊ wala tɔm kusıŋ nɛ tı-yɔɔ kudɔŋ palabına nɛ kıwɛɛkım tɔyı nɛ pıcɛyıɣ ɛyaa. Mbʊ pacaɣ se ɛjadɛ ɛlɛɣzı wɛtʊ, ɛyaa wɛɛ pa-tı yɔɔ, pɔyɔɔdʊʊ yem faaa nɛ pıwılı se palı kʊñɔŋ taa, sɔɔndʊ ɛɛtasıɣ-wɛ kpaʊ;

Yee wadɛ kewiyaɣ ɛkandayıɣ ɛyʊ wala yɔɔ camıyɛ kɔyɔ, widiyi pııkaɣ ɛyʊ ɛnʊ kɛnaʊ kıjɛyʊʊ se ɛkʊyı kewiyaɣ ŋga kɔ-yɔɔ se kalakı-ı ñaŋ;

Powe camiye se pasina ajeya, akpeeti ne ala taabaliye doo tomiye deu ne puhuuna-ye;

Đinaa se ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ paɣtʊ takayaɣ taa kɛ ɛyaa kpeekpe tası tisuu ɛyʊ wala nɛ ɛ-wazaɣ pɔ-tɔm, nɛ pɔtɔ se abalaa nɛ halaa pɛwɛ kımaŋ wala ana a-ɛsɪndaa; mbʊ labına nɛ paka ñʊʊ se pekpeetiɣ samaɣ sınaʊ tʊmɪyɛ yɔɔ nɛ pɪsa pɛwɛɛ pa-tɪ yɔɔ camɪyɛ;

Ajeya kıqbedoo ηqbeye taa ajeya tisaa se alakı ne eyaa kpeekpe ña eyo wala, ele powee se ηqbeye edo-ye nisi;

Yee εyaa tinge iwena limayziye kodomdiye εyo wala ne ε-ti yoo weo tom yoo koyo, pisan ne pala tomiye ndi.

MBU AJEYA KIGBENDUU NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDEŊGA KPEEKPE YOO EY℧ WALA TOM tʊnɛ tıkɛ ajɛya wena kedeŋga kpeekpe yoɔ ɛyʊ wala tom wɛ a-ñʊŋ taa yo a-lımaɣzıyɛ; nɛ pısa acɛyı a-tı, akuli ŋgbɛyɛ dınɛ da-ajɛya ɛyaa nɛ ajɛya lɛɛna ɛyaa ɛsɛ nɛ paña ɛyʊ wala nɛ ɛ-tı yoɔ wɛʊ tom.

Hoolay 1

Palʊlʊʊ ɛyaaa nɛ pa-tɪ yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nɛ pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-maɣzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlı dama se pɛkɛ ɛyaa pa-tɪŋgɛ.

Hoolay 2

Paa εyʊ weyi, εkɛ kısɛm, kıkpɛdʊ, kʊhʊlʊm, ñımdʊ, kɛdɛyaɣ, paa εkɛ cɔɔcı ŋgʊ kı-taa tʊ, ɛlaɣ sıınaa, εριzιɣ εtɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cıellnɛ yɔ, akɛ dɔdɔ ε-ñına.

Mbʊ dɔdɔ paa εyʊ ɛlına le, ɛkɛ ɛjadɛ ndı dıwɛ dı-tı yɔɔ yɔ, dıfɛyı dı-tı yɔɔ yɔ dı-taa tʊ, yaa dı-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ pɔtɔ se ɛyʊ wala tɔm tʊnɛ tıdataɣna-ı.

Hoolay 3

Paa anı, ewena wade se eweena wezuu, ewee e-tı yoo ne ekandayı e-tı yoo.

Hoolay 4

Pιfεγι se nɔɔyʊ εwεε yomiye taa; εlε padaadʊ-ι dɔdɔ kʊñɔŋ. Pekizi yomiye tɔm.

Hoolay 5

Pιfεyι se pado nooyo koñon, pekpengesi-i, yaa palabi-i mbo pidamona se pala εyo yo.

Hoolay 6

Paa anı, εwεna wadε se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe wε kımaŋ paytʊ εsındaa nε pεwεɛna wadɛ dɔdɔ se paytʊ εkandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ. Yee palakı-wɛ nabʊyʊ nɛ pɪfɛyɪ deu, yaa pɪɪdɔŋ paytʊ nʊmaʊ ta, pɪwɛɛ dɔdɔ se pakandayı pɔ-yɔɔ kımaŋ.

Hoolay 8

Paa anı, εwɛna wadɛ se pacaɣ-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paɣtʊ ha-ı yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi εjadɛ taa tɔm hʊyaa.

Hoolay 9

Paapızıy pakpa nooyo fann padıy yaa pekezi-i teto.

Hoolay 10

Yee pakpa ɛyʊ nɔɔyʊ se ɛlabı nabʊyʊ, ɛwɛna wadɛ se pahʊʊ ɛ-tɔm fayıı nɛ pana; tideɣ yaa tısıkı.

Hoolay 11

- 1. Εyʊ weyi pakpa-ı nɛ padahʊda ε-tɔm yɔ, pɔcɔŋna-ı se εdɛwɛɛkı pʊyʊ; a-aseɣde tınaa nɛ ε-yɔɔ kandıyaa pasıŋgıɣ ε-wayı, pahʊʊ ε-tɔm fayıı εzı paɣtʊ pɔzʊʊ yɔ, nɛ pana toovonum.
- 2. Paakpaɣ εyʊ sɔnɔ dooo mbʊ ɛɛlaba nɛ pɪdaafɛyɪ paɣtʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayɪ pʊkɔma pɪlɪɪ se ɛɛlabı mbʊ yɔ pɪkɛ kɪwɛɛkım, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ε-naŋgbaŋgʊʊ kɔyɔ, paɣtʊ kɪbɪndʊ yɔɔ patɪŋgɪɣ.

Hoolay 12

Pιfεγι deu se εγσ nooyσ εdσ ε-noo lelσ tom taa yem yem.

Hoolay 13

- 1. Paa anι, εwεna wadε se ewolo paa le, εcaχ dende e-liu wεε yɔ paa εjade ndı lε dı-taa.
- 2. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εkʊyı εjadɛ ndı εwɛ dı-taa yɔ, paa pıkɛ ε-ñındɛ, nɛ pımaɣ-ı dooye lɛ, εpısı.

Hoolay 14

- 1. Yee palı εyʊ nɔɔyʊ wayı doli faŋŋŋ, ɛwɛna wadɛ sɛ eñını kʊyʊʊ dʊdʊyɛ. Etalı le, padaalɔ-ı.
- 2. Elε, yee toovonum, εwεεκι naboyo ne pañınıy-ı se pakpa-ı, εfεyına wadε se εdo koyoo doli.

Hoolay 15

- 1. Paa εyσ weyi, εwεna wadε se εyaa εjadε nadıyε se ε-tε.
- 2. Pιfεγι se pekizina nooyo se εdaayaa ε-εjadε se ε-tε yaa εdaa lεγχι tε.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya nε abalıbıya, paa pε-tε le, palakı cɔɔcı ŋgʊ, patalıɣ pe-dede lɛ, pɛwɛna wadɛ se pawalı, pakpaɣ halaa nɛ papısı dısı nɛ sı-tınaa. Pa-wala wɛ kımaŋ halıkpaɣyɛ dede; abalʊ wɛna wadɛ se ekizi ε-halʊ nɛ εdɔɔnι-ı; halʊ ñɛwɛna wadɛ dɔdɔ se ekizi ε-walʊ nɛ εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pelo ne evebu, petisiy se posooli dama ne poco palabi-we halikpayye sonzi. Pifeyi pakpa pa-taa nooyo ne don.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı ko-yoo.

Hoolay 17

- 1. Εγσ paa weyi, paa εwε e-deke, paa εwε lalaa hεkσdaa, εwεna wadε se εwεεna ñιm.
- 2. Pιfεγι deu se pɛlɛɣ nɔɔyʊ ε-ñιm faŋŋŋ.

Hoolay 18

Paa anı, εwɛna wadɛ se elizi ɛ-limaɣza faaa, ɛtiŋ ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛsɔɔlaa yɔ. Pʊ-tɔbʊʊ se wadɛ dinɛ diyekina nɛ ɛyʊ pizi eyele ɛsɔ tɔm nʊmaʊ nakʊyʊ nɛ ɛtiŋ lɛɛkʊ, ɛpizi ɛwili ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛtiŋgiɣ-kʊ yo kʊ-tɔm lalaa faaa; paa ɛwɛ e-deke yaa ɛ nɛ lalaa, ɛpiziɣ ɛla pʊ-tʊmiyɛ.

Hoolay 19

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyɔɔdı faaa ndʊ ɛmaɣzıɣ yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ ɛdaakpa εyʊ nɔɔyʊ se εεyɔɔdı natʊyʊ nɛ palabı-ı nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se εyʊ wɛna wadɛ se ɛkɛdı lalaa ndʊ ɛsɪma, ɛnaa yaa ɛnɪwa yɔ.

Hoolay 20

- 1. Paa anι, εwεna wadε se ewolo kediyzay nε εwεεna ηgbεyε.
- 2. Pıfɛyı se pakpa nɔɔyʊ nɛ don se ɛsʊʊ ngbɛyɛ nadıyɛ taa.

Hoolay 21

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εdʊ ε-nɔɔ ε-ɛjadɛ dɔkʊʊ tʊmɪyɛ tɔm taa. Emaɣmaɣ εpɪzɪɣ ɛla lɪmaɣza yaa ɛtɪŋna samaɣ lɪzɪ ɛyaa mba se pɔdɔkɪ ɛjadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa anı, ewena wade se ela kewiyay tomıye nadıye.
- 3. Samay səəlim kena kewiyay don tigide. Takayısı dozoo panayna samay səəlim mbo.

Hoolay 22

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se samaɣ ɛkandayı ε-yɔɔ. Kandayʊʊ mbʊ piyekina nɛ εyʊ wɛɛ ε-tı yɔɔ, ɛhɛzı ñım nɛ ɛsɛkuliye pa-ñınʊʊ nʊmaʊ taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, εwɛna wadɛ se ehiɣ tʊmɪyɛ, tʊmɪyɛ ndɪ ɛsɔɔlaa yɔ, ɛlabɪ-dɪ nɛ mulum ɛdaawɛɛ.
- 2. Eyaa kpeekpe wena waqe se, palaki tomiye kodomdiye koyo, peheyi-we kiman, mulum edaawee.
- 3. Εyʊ weui εlakı tʊmıyɛ yɔ, pʊmʊnaa se pɛhɛyı-ı camıyɛ, pıtalı ε nɛ ε-mızaɣ nɛ padaala kʊñɔŋ samaɣ taa.
- 4. Paa anı, εwɛna wadɛ se ε nɛ lalaa padʊ ŋgbɛyɛ; ε-ŋgbɛyɛ εkpɛndı aŋgba lɛɛna yɔɔ, aŋgba ana awɛɛ doŋ nɛ akandayı ε-yɔɔ.

Hoolay 24

Paa anı, εwena wade se εhezı ne ecalası ε-ese, padaakılı-ı nazʊʊ tʊmıye taa; εwena wade dɔdɔ se paa pınay ŋga, paha-ı fenay kʊdʊmay, εhezı ne pete peheyı-ı ke-liidiya.

Hoolay 25

- 1. Paa anı, εwɛna wadɛ se εwɛɛna ñım nɛ pıwazı ε nɛ ε-ñımba pe-wezuu caγʊ taa; εzı tɔɔnaɣ, tɔɔla, dʊzʊyɛ nɛ kɔ yɔ. Ewɛna wadɛ se ɛlakı kʊñɔŋ, pıwıy-ı, ɛlabi ɛjam, ɛpɪsı ɛdanɛ yaa leluu, ɛkpadayaa, pala nabʊyʊ nɛ pasına-ı.
- 2. Asɔη nε piya pʊmʊnaa se pasına pιηηη.

Hoolay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-ɛsɛ. Pɪdamʊna se pɛhɛyɪ kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pıkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛytʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyı. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsı paa anı.
- 2. Εyʊ woki sukuli se ε-εsɛ ikuli, pıwazı-ı e-wezuu cayʊ taa, pısına-ı nɛ εña εyʊ wala. Kısıyna εyaa nɛ panıyna dama, pekpeyu dama pa-kıwɛɛkım, padʊʊ ngbɛyɛ. Kısıyna dɔdɔ ajɛya kıgbɛndʊʊ ngbɛyɛ tʊma wena añınıy lanhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wɛna wadɛ se palızı sukuli ηgʊ pɔsɔɔla se pepiya iwobi-kʊ yɔ.

Hoolay 27

- 1. Paa anı, εwεna wadε se εdʊ nɔɔ faaa ε-εjadε sɔnzı tɔm taa nɛ mbʊ pılıɣ pı-taa yɔ, pıwazı-ı.
- 2. Paa anı εwεna wadε se εkandayı mbʊ εlaba nε ε-hıdε sεε yɔ pʊ-yɔɔ.

Hoolay 28

Paa anı, εwɛna wadɛ se εñaɣ pana nɛ yɛdɛyɛdɛtʊ ɛdaawɛ ɛjadɛ yɔɔ, εzı pɔyɔɔdʊʊ kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm takayaɣ taa yɔ.

Hoolay 29

- 1. Paa anı, etili esii se ewe samay nga ka-taa feee ne pikediyna-i yɔ, etɔɔ-ke kimiye.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediyzina se ε-wala ñιnʊʊ nʊmaʊ nɛ ε-tι yɔɔ wɛʊ leleŋ nιʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pıfɛyı se εcɛzı-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ ɛyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa ɛyaa ınıına dama.
- 3. Eyʊ nɔɔyʊ ɛɛpɪzɪɣ ɛtɔ se ɛñaŋ wala ana nɛ pʊdɔdɔ ɛzɪ ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ sɔɔlʊʊ yɔ.

Hoolay 30

Kedenga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm tʊnɛ, tι-taa tʊ kpayı kpayı. Eyʊ nɔɔyʊ fɛyı ɛtɔŋ se hɔɔlʊʊ kʊnɛ, yaa ngʊ yɔ, kʊtɔnna se padaaña wala naayɛ ɛjadɛ dınɛ,yaa ndı yɔ dı-taa.